

Bærekraft og ESG

Bærekraftstrategi for Fana Sparebank 2020

Innholdsfortegnelse

1	Introduksjon.....	5
1.1	Definisjon.....	6
1.2	Hvorfor bærekraft.....	6
1.3	Bærekraftsløfte.....	6
1.4	Mål for klimatilpasning.....	7
2	Våre forpliktelser.....	7
2.1	Miljøfyrtårn.....	7
2.2	FNs Global Compact.....	8
2.2.1	Menneskerettigheter.....	8
2.2.2	Standarder for arbeidslivet.....	8
2.2.3	Miljø.....	8
2.2.4	Bekjempelse av korrupsjon.....	8
2.3	FNs Klimainitiativ innen finans.....	9
2.3.1	Prinsippene.....	9
2.4	Kollektiv forpliktelse for klimahandling.....	10
2.5	Veikart for grønn konkurransekraft innen finansnæringen.....	11
3	Fana Sparebank sitt arbeid.....	12
3.1	Fokus på vesentlighet.....	12
3.2	Risikoanalyse.....	12
3.3	Ekskludering.....	12
3.4	Kunder og kreditt.....	13
3.5	Egen organisasjon.....	13
3.6	Leverandører.....	13
3.7	Green Bonds.....	13
3.8	Kredittpolicy.....	14
4	Organisering og måling.....	15
4.1	Organisering og foretaksstyring.....	15

4.2	Måling og kartlegging.....	15
5	Våre ansatte	15
5.1	Great Place To Work	15
6	FNs Bærekraftsmål.....	16
6.1	Vårt arbeid for å nå målene.....	16
7	Tiltak for synliggjøring.....	19
7.1	Intern kommunikasjon.....	19
7.2	Ekstern kommunikasjon	20
8	Videre arbeid i 2020.....	20
8.1	Grønne utlån.....	20
8.1.1	Grønt Boliglån	21
8.1.2	Andre grønne utlån	21
8.2	Øvrige tiltak.....	21

1 Introduksjon

Bærekraftstrategien er et uttrykk for bankens ambisjoner om å møte globale, langsiktige bærekrafts- og klimautfordringer. Strategien setter mål og føringer for ansvarlig bankvirksomhet. Etter hvert som vi arbeider videre med bærekraft skal dokumentet bli en naturlig del av bankens arbeidshverdag, virksomhet og øvrige strategier.

I vårt strategiarbeid er *samfunn* definert som ett av fem strategiske målbilder. Likevel ser vi nødvendigheten av å ha en egen bærekraftstrategi som banken og ansatte skal etterleve. Bærekraft dreier seg om langt mer enn bare samfunnsansvar, og vi skal kontinuerlig ha FNs bærekraftsmål som en av våre KPLer under området samfunn. Vi ser det som viktig og nødvendig å gjøre vår del av den store oppgaven å realisere FNs 17 bærekraftsmål og å stoppe klimaendringene. **Ingen kan gjøre alt, men alle kan gjøre noe.**

Noe av det viktigste vi kan gjøre for å bidra, er å dykke dypt ned i de bærekraftsmålene hvor vi som bank kan gjøre en reell forskjell. Det er bankene i verden som skal finansiere det grønne skiftet, og finansnæringen har et viktig ansvar for å tilrettelegge for grønne lån og investeringer, slik at de blir foretrukne alternativer. Høsten 2019 var Fana Sparebank en av 130 banker i verden som stiftet *FNs Klimainitiativ innen Finans*. Samtidig forpliktet vi oss ytterligere, som den eneste norske banken, ved å signere *Kollektiv Forpliktelse for Klimahandling*. Gjennom disse avtalene forplikter vi oss til å følge seks prinsipper for ansvarlig bankvirksomhet, samt måle, rapportere og være transparente med hensyn til bankens utvikling i klimapåvirkninger og klimaforpliktelser. **Fana Sparebank skal bidra til alle bærekraftsmålene, og mest til de målene som er tettst knyttet opp mot vår kjernevirksomhet.** Herunder bidrar vi til Parisavtalen og målet om å begrense global oppvarming til under 2 grader, og strebe mot 1,5 grader.

1.1 Definisjon

Med bærekraft menes FNs 17 bærekraftsmål og ESG (Environment, Social and Governance). Videre legger vi til grunn FNs Global Compact, samt i prinsippene for ansvarlig bankvirksomhet i henhold til FNs klimainitiativ innen finans.

1.2 Hvorfor bærekraft

For å skape en bærekraftig fremtid er vi nødt til å finne en bedre balanse mellom forbruk og økonomi, og belastning på miljøet. Vi må fordele ressursene bedre, og redusere ulikhet. Vi mener at Fana Sparebank har en forpliktelse overfor samfunnet at vi tar de globale klimautfordringene og bærekraft på alvor.

Bærekraft blir stadig en større og viktigere del av folks liv. Publikum vil være en viktig drivkraft for gjennomføring av tilpasning til et lavkarbonsamfunn. Det betyr at det stilles krav til hvordan næringslivet opptrer. På den måten blir våre tiltak innen bærekraft også ledd i en helt nødvendig tilpasning for sikre oss at vi i fremtiden er attraktive for nye og eksisterende kunder. På samme måte vil bærekraftsarbeidet utgjøre en viktig faktor for at vi ansees å være en attraktiv arbeidsgiver.

Måten vi bruker planeten på har store konsekvenser for både natur og mennesker. Den rike delen av verden står for rundt to tredjedeler av klimagassutslippene. I verden i dag er det et økende gap mellom fattige og rike. Kan lille Fana Sparebank gjøre noe med dette?

Ingen kan gjøre alt, men alle kan gjøre noe.

1.3 Bærekraftsløfte

Vårt bærekraftsløfte:

Fana Sparebank skal gjennom egen virksomhet, og ved å stimulere våre omgivelser til handling, bidra til å oppfylle FNs bærekraftsmål.

1.4 Mål for klimatilpasning

Innen utgangen av 2025 skal karbonfotavtrykket fra Fana Sparebank reduseres med 30 prosent. Reduksjonen skal økes til minst 50 prosent innen utgangen av 2030.

2 Våre forpliktelser

2.1 Miljøfyrtårn

Fana Sparebank har vært sertifisert Miljøfyrtårn siden 2015.

Sertifiseringen som Miljøfyrtårn gir banken konkrete verktøy for å jobbe målrettet med å forbedre sine miljøprestasjoner innen områdene *arbeidsmiljø, avfallshåndtering, energibruk, innkjøp og transport*. Dette gir oss gode forutsetninger for å bidra til flere av FNs bærekraftsmål.

Fana Sparebank ble **klimanøytrale** i 2019, dvs. at vi, når karbonfotavtrykket er kartlagt og avbøtende tiltak gjennomført, kompenserer det gjenværende karbonfotavtrykk med kjøp av FN-godkjente klimakvoter. Klimanøytralitet bygger på prinsippene i UN Climate Neutral Now.

2.2 FNs Global Compact

FNs Global Compact er et globalt nettverk for bedrifter som ønsker å arbeide med samfunnsansvar og bidra til forsvarlig og bærekraftig bedriftspraksis. I dag er Global Compact verdens største initiativ for næringslivets samfunnsansvar.

Tilslutning til Global Compact betyr at banken skal gjøre sitt beste for å drive sin virksomhet i tråd med Global Compact sine ti prinsipper. Disse prinsippene handler om menneskerettigheter, arbeidsforhold, miljø og anti-korrupsjon.

2.2.1 Menneskerettigheter

Prinsipp nr. 1 Bedrifter skal støtte og respektere vern om internasjonalt anerkjente menneskerettigheter, og

Prinsipp nr. 2 påse at de ikke medvirker til brudd på menneskerettighetene.

2.2.2 Standarder for arbeidslivet

Prinsipp nr. 3 Bedrifter skal holde organisasjonsfriheten i hevd og sikre at retten til å føre kollektive forhandlinger anerkjennes i praksis,

Prinsipp nr. 4 sikre at alle former for tvangsarbeid avskaffes,

Prinsipp nr. 5 sikre at barnearbeid reelt avskaffes, og

Prinsipp nr. 6 sikre at diskriminering i arbeidslivet avskaffes

2.2.3 Miljø

Prinsipp nr. 7 Bedrifter skal støtte en føre-var-tilnærming til miljøutfordringer,

Prinsipp nr. 8 ta initiativ til fremme av økt miljøansvar, og

Prinsipp nr. 9 oppmuntre til utvikling og spredning av miljøvennlig teknologi.

2.2.4 Bekjempelse av korrupsjon

Prinsipp nr. 10 Bedrifter skal bekjempe enhver form for korrupsjon, herunder utpressing og bestikkelser.

2.3 FNs Klimainitiativ innen finans

FNs klimainitiativ innen finans (UNEP Finance Initiativ) er et globalt samarbeid mellom FN og finanssektoren. Et av initiativene til UNEP FI er de såkalte prinsippene for bærekraftig bankdrift (Principles for Responsible Banking). Fana Sparebank er blant de 131 stifterbankene, *Founding signatories*. I tillegg til bankene støttes initiativet av bransjeorganisasjoner som Finans Norge, Den europeiske bankforeningen (EBF) og Den europeiske sparebankforeningen (ESBG).

Prinsippene for bærekraftig bankdrift betyr at banker er transparente om hvordan deres produkter og tjenester skaper verdier for kunder og investorer, i tillegg til samfunnet som helhet. Prinsippene skal veilede bankene i sitt bærekraftarbeid, og støtte opp under samfunnets overordnede mål, i tråd med FNs mål for bærekraftig utvikling og Parisavtalen.

2.3.1 Prinsippene

- **Tilpasning:** Banker må tilpasse forretningsstrategien sin slik at den er i samsvar med og bidrar til enkeltmenneskers behov og samfunnets overordnede mål, slik det kommer til uttrykk i FNs mål for bærekraftig utvikling, Parisavtalen og i relevante nasjonale og regionale rammeverk.
- **Påvirkning og målsetting:** Banker må kontinuerlig øke sin positive påvirkning og redusere sin negative påvirkning på mennesker, klima og miljø som følge av sine aktiviteter, produkter og tjenester. For å oppnå dette må banker sette og publisere konkrete mål på de områdene som har størst effekt.
- **Kunder:** Banker må jobbe proaktivt med sine kunder og oppmuntre til bærekraftig virksomhet og muliggjøre aktiviteter som skaper velstand både for nåværende og fremtidige generasjoner.
- **Interessenter:** Banker må proaktivt samarbeide med interessenter for å oppnå samfunnets overordnede mål.
- **Styring og kultur:** For å nå sine mål for ansvarlig og bærekraftig bankdrift, må banker implementere effektive styringsverktøy og en kultur for bærekraftig virksomhet.

- **Åpenhet og ansvarlighet:** Banker må med jevne mellomrom gjennomgå sin individuelle og kollektive implementering av disse prinsippene, og være åpne om og ta ansvar for sin positive og negative påvirkning på samfunnets overordnede mål.

2.4 Kollektiv forpliktelse for klimahandling

Fana Sparebank har som én av 33 stifterbanker i UNEP FI inngått en kollektiv forpliktelse for klimahandling, Collective Commitment to Climate Action (CCCA)¹.

I samsvar med Parisavtalen forplikter vi oss til å justere porteføljene våre slik at de reflekterer og finansierer en lav-karbon, klimastabil økonomi som kreves for å begrense den globale oppvarmingen til godt under 2, og streber etter 1,5 grader Celsius. Gjennom å utføre våre forpliktelser under prinsippene for ansvarlig bankvirksomhet i praksis, og bygge videre på det banebrytende Katowice-forpliktelsen, forplikter vi oss til å mobilisere våre produkter, tjenester og forbindelser for å bidra til å lette den økonomiske overgangen som er nødvendig for å oppnå klimanøytralitet.

Vi forplikter oss til å gjøre dette ved å:

- Fokusere vår innsats der vi har eller kan ha den mest betydningsfulle effekten, dvs. innledningsvis fokusere på de mest karbonintensive og klimasårbare sektorene i våre porteføljer, som er nøkkelen til overgangen til en lavkarbonøkonomi og til å bygge motstandskraft i de mest klimasårbare samfunnene.
- Engasjere og samarbeide med våre klienter om deres overgang. Som banker er det slik vi kan bidra mest effektivt til å realisere endringene som kreves i realøkonomien for å oppnå en lav-karbon, klimastabil økonomi.
- Arbeide sammen og støtte hverandre for å utvikle hver banks evner og nødvendige metodologier for å måle klimapåvirkning og tilpasning til globale og lokale klimamål.
- Samhandling med myndigheter, scenariorleverandører og andre relevante enheter om utvikling av klare og gjennomførbare sektorspesifikke veikart

¹ Avtalen inngått 23. september 2019

for å nå godt under 2 og strebe etter 1,5 grader Celsius for alle relevante sektorer og på tvers av forskjellige geografier.

- Senest innen tre år etter inngåelse av denne forpliktelsen, sette og publisere sektorspesifikke, scenariobaserte mål for porteføljeprioritering.
- Iverksette tiltak mens vi jobber med metoder og utvikler mål. Vi forplikter oss til å starte innen 12 måneder etter signering, publisering og implementering av et sett med tiltak vi vil gjøre i våre banker og sammen med våre klienter for å støtte og akselerere skiftet mot teknologier med lite karbon, klimatilpasning, forretningsmodeller og samfunn.

Ansvarlighet:

For å sikre fremgang forplikter vi oss til å rapportere årlig tilbake på våre individuelle og hvert annet år på vår kollektive fremgang med å implementere denne forpliktelsen, i tråd med vår rapportering under Prinsippene for ansvarlig bankvirksomhet.

2.5 Veikart for grønn konkurransekraft innen finansnæringen

Finansnæringen lanserte i juni 2018 et eget veikart for grønn konkurransekraft. Veikartet beskriver veien til en lønnsom og bærekraftig finansnæring i 2030, og kommer med anbefalinger for finansnæringen og myndighetene for å lykkes med omstillingen.

Anbefalingene knytter seg til følgende visjon:

Finansnæringen i 2030 er lønnsom og bærekraftig. Vi finansierer, forvalter og forsikrer med kunnskap om klima. Slik skaper vi verdier og bidrar til grønn konkurransekraft.

Fana Sparebank slutter seg til prinsippene som er beskrevet i dette veikartet.

3 Fana Sparebank sitt arbeid

3.1 Fokus på vesentlighet

Fana Sparebank skal fokusere innsatsen der vi har eller kan ha den mest betydningsfulle effekten. Dette betyr å kartlegge og identifisere de mest karbonintensive og klimasårbare sektorene i våre porteføljer. Disse er nøkkelen til overgangen til en lavkarbonøkonomi og til å bygge motstandskraft i de mest klimasårbare samfunnene.

3.2 Risikoanalyse

Vi skal i løpet av strategiperioden kartlegge og identifisere egen risiko og konsekvenser basert på scenarier for langsiktig effekt av klimaendringer. Risikoanalysen skal bl.a. dekke operasjonell risiko, risiko for tap eller verdiforringelse av egne eiendeler eller i tilknytning til bankens utlånsvirksomhet, samt hendelser som kan påvirke liv og helse til ansatte eller kunder.

3.3 Ekskludering

Det å være en bærekraftig bedrift handler ikke bare om å ta miljøvennlige valg, men også om å aktivt velge bort aktiviteter som anses å være bremsende på en bærekraftig utvikling. Fana Sparebank skal ikke finansiere virksomhet knyttet til våpen, gambling, tobakk, pornografi eller produksjon av energi basert på ikke-fornybare, fossile kilder. Fana Sparebank skal heller ikke eksponere seg i selskaper som bryter med regler om menneskerettigheter, miljøregelverk eller korrupsjon, statsobligasjoner fra land som er underlagt sanksjoner fra EU eller FN, eller statsobligasjoner fra land som regnes som korrupte.

3.4 Kunder og kreditt

Banken skal gjennom en aktiv tilpasning av kredittvirksomheten stimulere til å oppnå en lav-karbon, klimastabil økonomi.

Innen utgangen av 2025 skal karbonfotavtrykket av bankens utlån reduseres med 30 prosent. Reduksjonen skal økes til minst 50 prosent innen utgangen av 2030.

Fana Sparebank skal kreve at alle næringslivskunder respekterer prinsippene som er nedfelt i UN Global Compact.

Banken skal utvikle og tilby produkter og tjenester som stimulerer til en overgang til et lavkarbonsamfunn, herunder lån, innskudd, sparing og plassering og andre, relevante områder.

3.5 Egen organisasjon

Fana Sparebank er fra og med 2019 klimanøytral i henhold til prinsippene i UN Climate Neutral Now. Klimanøytralitet skal videreføres, og utslipp etter Scope 3, indirekte utslipp, kartlegges og inkluderes.

Banken legger til grunn mål om samme reduksjon i karbonfotavtrykket i bankens egen organisasjon som for utlånsporteføljen.

3.6 Leverandører

Våre leverandører skal forplikte seg til å bli klimanøytrale etter prinsippene i Climate Neutral Now innen utgangen av 2020.

3.7 Green Bonds

Vi skal jobbe proaktivt med kunder og oppmuntre til bærekraftig virksomhet og muliggjøre aktiviteter som skaper velstand både for nåværende og fremtidige generasjoner. I

dette ligger at vi gjennom vår kredittgivning skal legge til rette for finansiering av formål som bidrar til oppnåelse av Parisavtalens klimamål.

Gjennom etablering av rammeverk for grønn finansiering (Green Finance Framework) i henhold til ICMA's Green Bond Principles, skal Fana Sparebank finansiere grønn virksomhet ved utstedelse av grønne obligasjoner, grønne OMF og ved mottak av grønne publikumsinnskudd.

3.8 Kredittpolicy

Kredittpolicyen gir mer detaljerte føringer på næringer og områder banken ikke skal eksponere seg i.

Et kriterium for ethvert kundeforhold er at kundene følger lovverk og avtaleverk som gjelder i Norge og i de landene der kundene er tilstede. Dette inkluderer å tilstrebe likestilling, nulltoleranse mot rasisme og annen diskriminering på sine arbeidsplasser. Tilsvarende forventer vi at kundene tar hensyn til reguleringer for bruk av naturressurser, aktivitet i områder som i dag har annet bruksområde for lokalbefolkning eller urfolk, eller i områder med sårbart miljø, truede arter eller vannmangel.

Vi skal på generelt grunnlag ikke yte finansiering til kunder/virksomheter som:

- Driver virksomhet som er i strid med bankens krav til etiske retningslinjer eller som på andre måter driver virksomhet som strider mot allmennhetens oppfatning av god etisk atferd.
- Har opptrådt uredelig overfor banken eller andre aktører, og/eller vært involvert i kriminell virksomhet.
- Driver i strid med offentlige lover, forskrifter og pålagte miljøkrav, ikke har nødvendig godkjenning fra offentlige myndigheter.

Vi ønsker at selskapene vi finansierer viser at de har på plass rutiner for å oppfylle lovkrav og gjennom ledelse, ord og handling.

4 Organisering og måling

Vi vurderer økonomiske, sosiale og miljømessige konsekvenser før beslutninger tas. Vi vil jobbe videre med å utvikle gode verktøy og modeller for effektiv måling av KPIer i tilknytning til bærekraft.

4.1 Organisering og foretaksstyring

Banken skal innen utgangen av Q1 2020 ha etablert relevante organer for ansvarliggjøring av arbeidet med å implementere prinsippene for ansvarlig bankvirksomhet slik de er beskrevet i FNs Klimainitiativ innen finans.

4.2 Måling og kartlegging

Fana Sparebank skal kartlegge og identifisere områder der målrettet innsats for å redusere karbonfotavtrykket gir mest effekt. Det krever kartlegging av hele virksomheten. Basert på bankens samlede virksomhet, er det gjennom vår utlånspraksis og vilkår for kredittgivning at vi har størst potensiell innflytelse. Utvikling av verktøy for kartlegging av bærekraft og ESG danner grunnlag for måling av status og utvikling over tid.

5 Våre ansatte

Et godt arbeidsmiljø er bærekraftig. Trivsel på jobb bidrar til bedre helse, bedre samarbeid, større grad av inkludering og høyere innovasjonstakt. Siden 2014 har Fana Sparebank mer enn halvert sykefraværet. I tillegg til faglige, sosiale og helsefremmende arrangementer og tiltak, er banken sertifisert som Great Place To Work.

5.1 Great Place To Work

Gjennom en årlig kulturrevisjon og en omfattende medarbeiderundersøkelse kartlegges bedriftskulturen i banken. Revisjonen og undersøkelsen blir vurdert av Great Place To Work (GPTW). For å bli sertifisert må bedriften oppnå en

score over en viss grense på de fem dimensjonene troverdighet, respekt, rettferdighet, stolthet og felleskap.

Resultatene danner grunnlag for tiltak og forbedring innenfor alle dimensjonene. Omfattende kvantitative analyser fra GPTW viser hvilke områder vi skal arbeide med for å oppnå en enda bedre bedriftskultur.

I forbindelse med den årlige GPTW-markering i 2019, mottok Fana Sparebank pris for samfunnsansvar og bærekraftsarbeidet. Samfunnsansvar er en sentral del av sparebankmodellen. Bankene skal gjennom gavemidler gi tilbake til samfunnet. Disse verdiene er også godt innarbeidet i kulturen i Fana Sparebank.

6 FNs Bærekraftsmål

FNs Bærekraftsmål er verdens felles plan for å skape en mer bærekraftig fremtid. Planen består av 17 mål som handler om å utrydde fattigdom, redusere ulikheter og stoppe klimaendringene innen 2030. Hvert mål består av flere delmål som kan hjelpe virksomheter og enkeltpersoner i å definere hva de kan gjøre for å bidra til å nå målene.

6.1 Vårt arbeid for å nå målene

Fana Sparebank skal bidra til alle bærekraftsmålene, og mest til de målene som ligger tettest knyttet til vår kjernevirksomhet. På Årsfesten i januar 2019 kom alle ansatte med innspill til initiativer som banken kan ta innen bærekraft. Disse innspillene har blitt tatt videre, og danner grunnlaget for store deler av tabellen under. Det at ansatte er med på foreslå tiltak, og ser at arbeidet blir jobbet videre med og til slutt implementert i bedriften, håper vi bidrar til dypere forankring og forståelse i hele organisasjonen.

Mål	Vårt bidrag	Videre arbeid	Ref. andre mål
 1 UTRYDDE FATTIGDOM	Vi deler ut gavemidler som skal bidra til å gjøre kultur og idrett tilgjengelig for alle barn, uavhengig av foreldres økonomiske situasjon. Klimakvoter: Kokeovner i Malawi	Fortsette dette arbeidet.	Se også mål 10 og 15.

<p>2 LITRYDE SULT</p> 	<p>Investering i gründerbedriften Invertapro, som avler insekter som innsatsvare til næringsrikt dyrefôr og menneskemat. Vi har også innført kjøttfri dag i kantinen én gang i uken.</p> <p>Klimavoter: Kokeovner i Malawi</p>	<p>Fortsette samarbeidet med Invertapro og ha kjøttfri dag i kantinen.</p>	<p>Se også mål 15 og 13.</p>
<p>3 GOD HELSE</p> 	<p>Internt: iForm 2020 prosjekt.</p> <p>Eksternt: Vi er hovedsamarbeidspartner til Bergen og Hordaland Turlag.</p> <p>Vi bidrar på arrangementer som Rosa Sløyfe, Bergen City Marathon o.l.</p> <p>Klimavoter: Kokeovner i Malawi reduserer lokal sykdom og dødelighet hos barn.</p>	<p>Fortsette dette arbeidet.</p>	<p>Se også mål 15.</p>
<p>4 GOD UTDANNING</p> 	<p>Vi er samarbeidspartner med VilVite, og har blant annet bidratt med 500.000 kr til ny utstilling i 2019.</p> <p>Vi samarbeider også med studenter ved høyskoler som skriver oppgaver om bank og finans. Vi holder også foredrag på konferanser om vår arbeidsmetode med bruk av halvårige sprinter.</p>	<p>Fortsette dette arbeidet. Vi skal støtte ny utstilling om bærekraft og innovasjon på Vilvite med 10 millioner kroner.</p>	
<p>5 LIKESTILLING MELLOM KJØNNENE</p> 	<p>Ledelsen i Fana Sparebank består av 50/50 kvinner og menn, og hos oss skal lønn være basert på ansiennitet, prestasjoner og verdiskaping.</p>	<p>I 2020 vil vi utarbeide tiltak for likelønn og lansere en kampanje med kvinner og sparing som tema.</p>	
<p>6 RENT VANN OG GODE SANITÆRFORHOLD</p> 	<p>Vi har montert sparedusjer i alle dusjrom.</p> <p>Overvåking av forbruk og svinn: Vi måler forbruk av vann, og ligger stabilt fra periode til periode.</p>	<p>Vi skal redusere eget forbruk av vannressurser med 20 prosent i 2020. I tillegg skal vi undersøke finansiering av initiativer som sikrer gode sanitærforhold.</p>	
<p>7 RENERGI FOR ALLE</p> 	<p>Vi har kvittet oss med oljefyr og erstattet den med varmpumper.</p> <p>Klimavoter: Bidrag til vannkraft (Brasil) og alternativ energi/biomasse (India)</p>	<p>Vi skal redusere energiforbruket fra 195 til 180 kWh pr. kvm. i løpet av 2020.</p> <p>Vi skal finansiere selskaper som er involvert i produksjon av fornybar energi.</p>	<p>Se også mål 13.</p>
<p>8 ANSTENDIG ARBEID OG ØKONOMISK VEKST</p> 	<p>Ansettelse av nyutdannede og mennesker som blir hentet inn gjennom bemanningsbyråer både i faste stillinger, vikariat og engasjementer. Vi har årlig traineer gjennom programmet Trainee</p>	<p>Fortsette dette arbeidet.</p>	<p>Se også mål 3.</p>

	<p>Vest.</p> <p>I tillegg skal vi forme et trygt og sikkert arbeidsmiljø, f. eks. ved tiltak som faglige og sosiale arrangementer for avdelinger og ansatte.</p>		
<p>9 INNOVASJON OG INFRASTRUKTUR</p> 	<p>Bankens Green Finance Framework stiller høyere krav til kvalifiserte, grønne boliger enn de øvrige bankene.</p>	<p>Vi skal videreføre en aktiv holdning å utøve ansvarlig bankvirksomhet ihht. FNs klimainitiativ innen finans.</p>	
<p>10 MINNRE ULIKHET</p> 	<p>Vi tilbyr banktjenester hjem til kunder via bankbilen.</p> <p>Vi arrangerer nett- og mobilbank kurs for utenlandske kunder.</p>	<p>Fortsette med disse tiltakene.</p>	<p>Se også mål 1.</p>
<p>11 BÆREKRAFTIGE BYER OG SAMFUNN</p> 	<p>Vi har etablert Grønn Sparekonto og Grønt Fastrenteinnskudd, samt Grønn bonus.</p>	<p>Videre vil vi jobbe med å etablere et miljølån og innføre bærekrafttest i all kredittvurdering.</p>	
<p>12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON</p> 	<p>Brukt IT-utstyr resirkuleres gjennom ATEA.</p> <p>Vi sender brukte PCer videre til andre som kan ha glede av dem gjennom Maisha Mema Child Sponsorship Program. Laget video med Mette Nygård havre som skal spre budskapet «Spis opp maten».</p>	<p>Vi skal stille krav til våre leverandører om gjenbruksmulighet ved innkjøp. Vi vil også stille krav til at leverandører blir klimanøytrale.</p> <p>Banken skal bevisst kutte ned på giveaways, særlig småting i plastikk.</p>	
<p>13 STOPPE KLIMAENDRINGENE</p> 	<p>Banken er klimanøytral. Vi skal fastsette og opplyse om målbare reduksjonsmål for egne direkte og indirekte klimagassutslipp. Dette gjør vi blant annet gjennom å være sertifisert Miljøfyrtårn (se avsnitt 4.1).</p>	<p>Innføre krav om klimanøytralitet for bankens leverandører</p>	
<p>14 LIV UNDER VANN</p> 	<p>Delta i initiativer for å sikre rene, lokale vassdrag, for eksempel støtter vi arbeidet med å gjøre Nesttun-vassdraget klart for laks og ørret.</p> <p>Bidra årlig med finansiering og frivillige på strandryddedagen.</p>	<p>Fortsette dette arbeidet.</p>	
<p>15 LIV PÅ LAND</p> 	<p>Gjennom vårt eierskap i Invertapro, et selskaper som utvikler insektsoppdrett, bidrar vi til utvikling av sirkulærøkonomi.</p> <p>Insektsoppdrett omdanner matavfall til protein og produksjon av naturlig høyverdig gjødsel.</p> <p>Klimakvoter: Kokeovner i Malawi reduserer avskoging og bidrar til lavere karbonutslipp lokalt.</p>	<p>I 2020 vil vi starte med biehold på taket på Nesttun.</p> <p>Vi vil vurdere andre initiativer som å pusse opp en DNT-hytte, eller finansiere en ny, bærekraftig hytte i byfjellene som gjøres tilgjengelig for familier som ikke ellers har råd til ferie, samt bidra med frivillige på</p>	

		ryddedager som Hold Norge Rent-aksjonen.	
 <p>16 FRED OG RETTFERDIGHET</p>	<p>Vi arbeider aktivt innen anti-hvitvask, anti terrorfinansiering. Eksklusjonskriterier knyttet til bl.a. produksjon og salg av våpen er formalisert i overordnede strategidokumenter.</p> <p>I tillegg støtter vi årlig Raftoprisen med finansiering, somdeles ut til folk eller organisasjoner som arbeider for å fremme menneskerettighetene.</p>	Fortsette dette arbeidet.	
 <p>17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE</p>	<p>Årlig utdeling av bærekraftsprisen og Folkets pris til bedrifter og organisasjoner/enkeltpersoner som har bidratt spesielt til ett eller flere bærekraftsmål. Vi arrangerer også årlig Nattevandring for bærekraftsmålene.</p> <p>Interne tiltak: Alle ansatte skal vite hvilke tiltak vi gjør for å nå bærekraftsmålene, og hvordan de selv kan bidra.</p>	Fortsette dette arbeidet, samt gjøre hele banken kjent med bærekraftstrategiens innhold.	

7 Tiltak for synliggjøring

Vi i Fana Sparebank er stolte over at vi er en liten aktør som bidrar mye til bærekraftsmålene. Vi skal bli flinkere til å synliggjøre våre bidrag både internt og eksternt.

Bankens nettsider skal ha lett tilgjengelig informasjon om bankens forpliktelser og arbeid for bærekraft og ESG, samt produkter og tjenester som stimulerer til tilpasninger til et lavkarbonsamfunn.

7.1 Intern kommunikasjon

Vi skal dele bærekraftstrategien med alle ansatte og oppfordre om at alle bidrar der de kan. Det skal være tydelig kommunisert hva banken skal bidra med for å nå bærekraftsmålene innen 2030, samt oppfylle kravene i Parisavtalen.

Vi skal ha et eget prosjekt gående på bærekraft hvor ansatte har mulighet til å oppdatere seg ved å lese på prosjektveggen i tredje etasje, og være med på stand-up møter annenhver fredag.

Vi viser også internt at vi går inn for å aktivt bidra til hvert mål, ved at vi kjapt innfører nye tiltak når kollegaer kommer med gode innspill, som for eksempel at vi innførte kjøttfri dag i kantinen og startet arbeidet om å få bier på taket, allerede én uke etter at dette ble foreslått. De ansatte skal føle eierskap til bærekraftsarbeidet.

7.2 Ekstern kommunikasjon

Vi har laget 17 bærekraftsvideoer som skal publiseres i sosiale medier i løpet av Q4 2019 og utover våren 2020. Hver video omhandler ett av bærekraftsmålene, og hvordan vi hver og én kan bidra. Formålet er å minne vårt lokalsamfunn om hvert bærekraftsmål.

Vi markedsfører kontinuerlig de arrangementene vi er med på innenfor bærekraft, både i sosiale medier, gjennom nettsiden vår og i pressemeldinger. Nattevandringen for FNs bærekraftsmål er et eksempel på et arrangement som markedsføres tungt både i forkant og i ettertid, med videoer, innholdstekster og oppslag i media.

8 Videre arbeid i 2020

Som en del av bankens strategiske sprinter, skal Fana Sparebank kontinuerlig ha minst to samfunnsprosjekter på planen hvert halvår. Dette gjør at vi alltid har bærekraft på agendaen og stadig igangsetter nye samfunnstiltak.

I 2020 vil hovedfokuset være på å utvikle og rulle ut løsninger for grønne lån og bærekrafttester.

8.1 Grønne utlån

Fana Sparebank har etablert et rammeverk for utstedelse av Grønne Obligasjoner; Framework for Green Finance. Rammeverket inneholder kriterier for hva som kvalifiserer for utstedelse av slike obligasjoner basert på ICMA's Green Bond Principles. Rammeverket vil være retningsgivende for utvikling av grønne utlån både på PM og BM.

8.1.1 Grønt Boliglån

Lansering av Grønt Boliglån er en prioritert oppgave. I første fase vil boliger som har energimerke A eller, under visse forutsetninger, B, kvalifisere. Ved å kvalifisere til Grønt Boliglån skal kunden oppnå bedre betingelser enn ordinære boliglån. Banken skal arbeide videre med videreutvikle Grønt Boliglån med tanke på at andre forhold skal kvalifisere, eksempelvis:

- tiltak som reduserer karbonfotavtrykket med minst 30%
- installering av alternative, fossilfrie energikilder
- gangavstand til kollektive transportmidler
- gangavstand til barnehage, skole og dagligvarer
- ingen bilbruk eller elbil
- bygging utenfor flom-, ras- og skredutsatte områder

8.1.2 Andre grønne utlån

Fana Sparebank tilbyr Grønn bilfinansiering gjennom Brage Finans. Rammeverket for grønn finansiering inneholder kriterier for utlån til næringslivskunder, herunder grønne bygninger, alternative energikilder og grønn transport.

8.2 Øvrige tiltak

Vi skal i 2020 videreutvikle våre bærekraftstiltak, og rapportere på utviklingen gjennom oppgavene vi har forpliktet oss til overfor bl.a. Stiftelsen Miljøfyrtårn, FNs Global Compact og FNs klimainitiativ innen finans.

En følge av arbeidet som gjennomføres med å implementere faktiske ambisjoner og tiltak knyttet til bærekraft og ESG, at vi sikter oss inn på registrering i Etisk Bankguide. I 2020 vil vi jobbe for å være representert med en høy score på Etisk Bankguides liste over de mest etiske og bærekraftige bankene. Etisk Bankguide stiller krav til bankens adferd på en rekke områder, herunder kredittvirksomhet, investeringer, miljø og foretaksstyring.

Vi gleder oss til en ny sprint, hvor vi målrettet kan fortsette bærekrafts-arbeidet i hele organisasjonen.

